

Je zde nějaký prorok Hospodinův?

Gerhard Pfandl, Ph.D., zástupce ředitele v Institutu biblického bádání (BRI)

Kázání ke dni Ducha proroctví – 13.října 2012

Úvod.

Text: 1.Král 22,1-9

V roce 856 př.n.l. byla válka mezi izraelským králem Achabem a syrským králem Benadadem. Jejich armády se proti sobě utábořily a po týdnu došlo k bitvě. Syřané byli poraženi, Benadad utekl do města Afeku a skryl se (v. 30). Nakonec byl přiveden před Achaba. Achab se po vítězství cítil velikým a důležitým a s Benadadem se dohodl. „Podepsal mírovou smlouvu“ s Benadadem, který mu slíbil, že vrátí všechna města, která jeho otec odňal Achabovým předchůdcům. (v. 31-34)

Ale jak už se to stalo v dějinách mnohokrát, mírové smlouvy se podepisují proto, aby se nedodržovaly. A tak, když se Benadad vrátil do Damašku, zapomenul na to, co Achabovi slíbil a města nevrátil.

Královský banket.

Po třech letech, v roce 853, Achaba navštívil spřízněný judský král Jozafat. Jozafatův syn Jehoram se totiž oženil s Achabovou dcerou Atálií (2Kr 8,18).

Při příležitosti této státní návštěvy Achab uspořádal slavnostní hostinu a při ní hosty pozval, aby se k němu připojili ve válce proti Benadadovi, který nedodržel smlouvu. Ve chvíli vzrušení Jozafat souhlasil (1Kr 22,1-4).

Jozafat patřil mezi dobré judské panovníky. Severní království Izraele nemělo dobré krále, ale v království Juda se jich několik našlo. Jozafat mezi ty dobré patřil. Ovšem i dobří králové měli své slabé chvíle, jako v této chvíli Jozafat. Sotva řekl Achabovi „ano“, hned věděl, že chybil. A aby se ze situace vyvlékl, požádal Achaba, aby se zeptal na „slovo od Hospodina“ (v.5). Jinými slovy, chtěl se ujistit, že Bůh s Achabovým plánem souhlasí. Je vždycky dobré se ujistit, jestli je Bůh na naší straně! Než začneme nový projekt, nebo se vydáme na cestu, měli bychom se ujistit, jestli Pá Bůh půjde s námi.

Achab svolal svých 400 proroků a zeptal se jich: „Mám táhnout do války proti Rámotu v Galád, nebo mám od toho upustit?“ Všichni mu jednohlasně odpověděli: „Jdi. Panovník je vydá králi do rukou“ (v.6). Jozafat však nebyl takovou odpovědí potěšen a proto se zeptal: „Copak tu není žádný prorok Hospodinův, abychom se ho zeptali?“ (v.7).

Proč nebyl Jozafat spokojen s odpovědí 400 proroků? V první řadě proto, že tito proroci uctívali Bála a nikoli Hospodina. Boží slovo nám říká, že Achab ve svém království zavedl uctívání Bála (1Kr 16,31-33). Za druhé, proroci ve své odpovědi nepoužili slovo Hospodin

(JHVH), ale Pán (Adonaj). Jozafat chtěl slyšet slovo od Hospodina! Na Jeho slovo se ptal! Nestál o odpověď z jiného pramene.

Na králův požadavek Achab připustil, že zde má jednoho Hospodinova proroka. Byl to Micheáš, syn Jemlův. „ale já ho nenávidím, protože mi neprorokuje jinak, než zle“ (1 Kr 22,8). Protože známe příběh o Achabovi a Jezábel, vůbec se nedivíme, že prorok toho moc dobrého Achabovi nepověděl. Přesto Achab přikázal, aby proroka přivedli na královský dvůr.

Když Achabův posel přišel k Micheášovi, řekl mu, aby Achaba moc nezlobil a svým poselstvím se zařadil do linie s ostatními 400 proroky (v.13). Prorok odpověděl tak, jak musí muž Boží vždycky odpovědět: „Budu mluvit to, co mi řekne Hospodin“ (v.14). Toto bylo pravidlo, kterým se řídil Micheáš. Stejným pravidlem se musí Boží služebníci řídit i dnes. Boží služebníci nemají kázat to, co lidé chtějí slyšet, ale to, co jim Bůh uložil, aby mluvili.

Když Micheáš přišel k Achabovi, král se ho zeptal: „Máme jít do války proti Rámot, nebo od toho upustit?“ Micheáš mu odpověděl: „Vytáhni, budeš mít úspěch, Hospodin vydá králi do rukou.“ (V.15) Očekávali bychom, že Achab bude mít z odpovědi radost. Vždyť to bylo to, co chtěl slyšet! Achab se na proroka rozkřikl: Kolikrát jsem tě zapřísahal, abys mě ve jménu Hospodina nemluvil nic, než pravdu!“ (v.16) Co se stalo? Proč nebyl Achab s odpovědí spokojen?

Zřejmě Micheáš mluvil tak, že král poznal, že nemluví slovo od Hospodina. Možná v jeho hlase poznal ironii, sarkasmus. Ať to bylo cokoli, Achab věděl, že mu prorok nepřednáší Boží poselství. Teprve potom mu dává prorok pravé poselství od Hospodina. „Viděl jsem izraelský lid rozptýlený po horách jako ovce bez pastýře ...“(v.17-18). Jinými slovy mu pověděl – Achabe, jestli potáhneš, zemřeš!

Na místě Achabově bych řekl: „Děkuji ti za radu, zůstanu raději doma.“ Achab ale uvažoval jinak. Myslel si, že Boha přelstí. Dále v textu čteme, že se Achab oblékl jako řadový voják v domnění, že smrti unikne. Ale nikdo z lidí Boha nepřelstí. Ve verši 34. čteme, že nějaký voják bezděčně napjal luk, vystřelil a zasáhl Achaba do místa, kde se pancíř spojuje. Požádal zbrojnoše, aby ho vyvezl z bojiště, protože je raněn. Zůstal ve voze a večer zemřel. (v.35.37)

Je zde nějaký prorok Hospodinův?

Jozafat a Achab stáli před bitvou. Měli udělat důležité rozhodnutí. Ptali se Boha, jestli mají jít do boje, nebo ne. Nezapomeňme, že v této době už měli zákon Mojžíšův. Král jej zřejmě znal a měl se jím řídit. V této konkrétní situaci potřebovali specifickou radu od Boha. Bůh odpověděl skrze Micheáše, aby do boje netáhli. Oni si však udělali po svém, byli poraženi a Achab ztratil svůj život – přesně tak, jak prorok předpověděl.

V dnešní době stojí Boží lid před závěrečnou bitvou velkého sporu. Ano, máme Boží slovo, ale doba konce sebou nese specifické problémy. Tak se ptám, jestli i dnes je nějaký Hospodinův prorok, kterého bychom se mohli ptát. Když církev prochází krizí – je nějaký Hospodinův prorok, u kterého bychom se mohli poradit, jak krizi čelit?

Jsem rád, že na tyto otázky mohu dát pozitivní odpověď. Ano, v době konce máme Hospodinova proroka. Jak to vím? Protože mě to Bible říká. Podívejme se na některá biblická svědectví, která nás přesvědčují o tom, že v době konce můžeme očekávat prorocký dar.

Církev ostatků.

Zj 12,1-6

„A ukázalo se veliké znamení na nebi: Žena oděná sluncem, s měsícem pod nohama a s korunou dvanácti hvězd kolem hlavy.

2

Ta žena byla těhotná a křičela v bolestech, neboť přišla její hodina.

3

Tu se ukázalo na nebi jiné znamení: Veliký ohnivý drak s deseti rohy a sedmi hlavami, a na každé hlavě měl královskou korunu.

4

Ocasem smetl třetinu hvězd z nebe a svrhl je na zem. A drak se postavil před ženu, aby pohltil její dítě, jakmile se narodí.

5

Ona porodila dítě, syna, který má železnou berlou pást všechny národy; ale dítě bylo přeneseno k Bohu a jeho trůnu.

6

Žena pak uprchla na poušť, kde jí Bůh připravil útočiště, aby tam o ni bylo postaráno po tisíc dvě stě šedesát dní.“

Co tyto symboly znamenají?

1. Žena je symbol Božího lidu. (Iz 54,5-6; 2Kor 11,2)
2. Drak je Satan (v.9)
3. Dítě, syn – je Pán Ježíš (Ž 2,9)
4. 1260 prorockých dnů představuje období papežské nadvlády od 6.století do konce 18.stol. (r.538-1798 nl.)

Verše 7-12 vsuvkou vysvětlují, odkud Satan pochází a pak příběh pokračuje ve verších 13.-17:

„Když drak viděl, že je svržen na zem, začal pronásledovat ženu, která porodila syna.

14

Ale té ženě byla dána dvě mocná orlí křídla, aby mohla uletět na poušť do svého útočiště, kde ukryta před hadem byla zachována při životě rok a dva roky a polovinu roku.

15

A had za ní vychrlil ze chřtánu proud vody jako řeku, aby ji smetl.

16

Ale země přispěla ženě na pomoc, otevřela ústa a pohltila tu řeku, kterou drak vychrlil.

17

Drak v hněvu vůči té ženě rozpoutal válku proti ostatnímu jejímu potomstvu, proti těm, kdo zachovávají příkázání Boží a drží se svědectví Ježíšova.“

1. Verše 13-15 popisují v symbolických termínech pronásledování křesťanské církve ze strany pohanského Říma a poté odpadlé římské církve.

2. Verš 16., „země“, která pomohla ženě najít bezpečné útočiště - představuje nově objevený Americký kontinent (*„v roce 1620 zde utekli první protestantští poutníci, kteří se rozhodli uniknout náboženským pronásledováním vojsk evropských římsko-katolických mocností; p.p.“*). Nový americký kontinent tak symbolicky „pohltil“ pronásledující vojska, které se přeplavily přes oceán (srov. Zj 17,15). Vyslání armád přes oceán v 17. stol. byl velmi riskantní podnik.
3. Verš 17. Nás přivádí do doby po skončení údobí 1260 let. Satan zjistil, že nemůže „vyhladit“ Boží věrný lid a s hněvem se vrhl na skupinu lidí nazvanou „ostatní potomstvo“, tedy „ostatky“.

Symbolika se v 17. verši mění. Pozornost se už nezaměřuje na „ženu“ – symbol neviditelné církve, která zde byla po celé věky - ale na jistou skupinu, „zbytku jejího potomstva“, to znamená – církev ostatků. Neviditelná církev, „žena“ nepřestala existovat po ukončení údobí 1260 let. Ano, stále je mnoho Božího lidu ve všech církvích! Ovšem pozornost je nyní zaměřena na viditelný „ostatek“ Církve Boží.

Jen dvakrát se v této kapitole hovoří o „potomstvu ženy“. Poprvé je to chlapec (v.5.), Mesiáš a podruhé se hovoří o „zbytku potomstva“ (v.17.) což představuje církev ostatků. V obou případech je potomstvo ženy zřetelně identifikováno, což podporuje pohled, že „zbytek potomstva“ představuje viditelnou, nikoli neviditelnou, církev ostatků. Jinými slovy, církev ostatků – to nejsou věrní křesťané v nějaké církvi nebo to ani církev není, ale jsou to následovníci Boží v konkrétní a identifikovatelné skupině.

Text poskytuje dvě identifikační znamení této církve ostatků:

- a) Zachovávají přikázání Boží.
- b) Mají svědectví Ježíšovo.

Co to znamená?

Zachovávání přikázání Božích.

Ať už chceme do tohoto prvního znamení zahrnout jakékoli přikázání, nemůžeme vynechat přikázání desatera. Takže prvním identifikačním znamením církve ostatků je jejich věrnost deseti Božím přikázáním – tedy všem přikázáním, včetně čtvrtého přikázání o zachovávání soboty. Ve Zj 12,17 Bůh říká toto: „V době konce budu mít církev – církev ostatku – kterou rozpoznáte podle toho, že zachovávají Boží přikázání, která jsem dal lidem od počátku, včetně přikázání o sobotě.“ V době apoštolů a v prvotní církvi by to zvláštní znamení nebylo, protože sobotu zachovávali všichni. Ale dnes, když naprostá většina křesťanů světí neděli, se sobota skutečně stala zvláštním znamením.

Svědectví Ježíšovo.

Druhým identifikačním znamením je „svědectví Ježíšovo“. Ale co to znamená? Je to svědectví, které *dává Ježíš*, nebo je to svědectví, které *o Kristu vydává každý opravdový křesťan*? Výraz: „svědectví Ježíšovo“ (řecky: *marturia Iesou*) se vyskytuje v knize Zjevení 6x. (Zj 1,2.9; 12,17; 19,10(2x); 20,4;). Podívejme se na některé z nich, abychom poznali, co to znamená.

Zj 1,2:

Úvod knihy Zjevení ukazuje na původce a autora knihy. Původcem je Bůh a obsahem knihy je zjevení Ježíše Krista. Verš 2. nám říká, že Jan dosvědčil Boží slovo a svědectví Ježíše Krista. „Slovo Boží“ – běžně je to chápáno jako to, co Bůh řekl, a svědectví Ježíšovo, v souvislosti s Božím slovem, musí znamenat svědectví, které vydává sám Kristus. Jak svědčil Ježíš Kristus sám o sobě? Když byl zde na zemi, vydával svědectví o sobě sám, když odešel do nebe, mluvil skrze své proroky.

Zj 1,9:

Dříve, než Jan promluvil v detailech o svém prvním vidění, představuje se a předkládá své pověření. Říká kdo je („Jan, váš bratr“), říká kde je (na ostrově „Patmos“), píše proč tam je („pro slovo Boží a svědectví Ježíšovo“) a také se zmiňuje, kdy dostal toto vidění – „v den Páně“.

Opět zde vidíme paralelismus mezi „slovem Božím“ a „svědectvím Ježíše Krista“. Slovem Božím byl v Janově době míněn Starý Zákon a „svědectví Ježíšovo“ představovalo všechno to, co Ježíš řekl v evangeliích a skrze své proroky - jako byl Petr a Pavel. Tak tedy, oba výrazy vystihují obsah Janova kázání, kvůli kterému byl ve vyhnanství.

Duch proroctví.

Ve Zj 19,10 máme následující vysvětlení: „svědectví Ježíšovo je Duch proroctví“. Ale co to znamená – Duch proroctví? Tento termín se v Bibli vyskytuje pouze jednou a to právě zde. Nejblíže paralelu tohoto výrazu můžeme najít v 1 Kor 12,8-10. Pavel zde hovoří o Duchu svatém, který mezi jinými dary dává také dar proroctví. Dále ve stejné kapitole ve verši 28 člověk, který dostal takový dar, se nazývá prorok (viz též Ef 4,11).

Tak tedy, stejně jako v 1 Kor 12,10, ti, kdo mají dar prorokování jsou nazváni „proroci“ (v. 28), tak i ve Zjevení ti, kdo mají „ducha proroctví“ (Zj 19,10) se musí nazývat proroci (Zj 22,8-9).

Prosím, všimněte se paralelismu, téměř řádek za řádkem, mezi verši Zj 19,10 a Zj 22,8-9:

Zj 19,10 (B21)	Zj 22,8-9 (B21)
„Padl jsem tedy k jeho nohám, abych se mu klaněl,	Padl jsem, abych se klaněl u nohou toho anděla, který mi tyto věci ukazoval.
ale on mi řekl: „Pozor, nedělej to! Jsem jen Boží služebník, tak jako ty a tvoji bratři, kteří mají Ježíšovo svědectví .	On mi však řekl: „Pozor, nedělej to! Jsem jen Boží služebník, tak jako ty a tvoji bratři proroci
Klaněj se Bohu! Vždyť Ježíšovo svědectví je duchem proroctví.“	a jako ti, kdo zachovávají slova této knihy. Klaněj se Bohu.“

Situace popsaná v obou pasážích, je stejná. Jan padl k nohám anděla, aby se mu klaněl. Slova andělů jsou téměř identická, ale rozdíly jsou pozoruhodné a významné. Tam kde Zj 19,10

identifikuje bratry jako ty, kdo „mají svědectví Ježíšovo“, je Zj 22,9 prostě nazývá „proroky“. Toto srovnání nás vede k závěru, že „duch proroctví“ (19,10) není vlastnictvím všech členů církve, ale pouze těch, kteří byli Bohem povoláni jako proroci.

Neadventističtí interpreti.

To, co předkládám, není čistě adventistická interpretace. Objevuje se v knihách i jiných učenců. Například luteránský teolog Hermann Strathmann v komentáři ke Zj 19,10 píše:

„V souvislosti s paralelou 22,10 „bratři“, o kterých je řeč, nejsou věřící v běžném slova smyslu, ale proroci. Stejně tak jsou charakterizováni zde. To je hlavní myšlenka v. 10c. Pokud mají svědectví Ježíšovo, pak mají ducha proroctví a tudíž – jsou proroci.“ /1/

Podobně vysvětluje i James Moffat:

„Neboť svědectví Ježíšovo je duch proroctví.“ Toto vysvětlení specificky definuje bratry, kteří mají Ježíšovo svědectví jako vlastníky prorocké inspirace. Svědectví Ježíšovo je prakticky ekvivalentem k Ježíšovu svědectví.“ /2/

Svědectví Targumů.

Židovští čtenáři v Janových dnech věděli, co znamená výrok „duch proroctví“. Rozuměli mu jako výrazu, který popisuje práci Ducha svatého, jenž svěřuje prorocký dar člověku. Rabínský judaismus klade do jedné roviny starozákonní výrazy „Duch svatý“, „Duch Boží“, nebo „Duch JHVH“ s termínem „Duch proroctví“. V Targumech (písemných překladech SZ do aramejštiny) se s těmito výrazy běžně setkáváme. *

Když se vrátíme ke Zj 12,17 můžeme říci, že zbytek, „ostatek“ potomstva ženy zachovává Boží přikázání a má svědectví Ježíšovo, což je Duch proroctví – tedy prorocký dar.

Tato interpretace je ještě posílena když studujeme v tomto verši řecké slovo „echo“, což znamená „mít“. Toto slovo hovoří o vlastnictví. *Mají* dar Boží – dar proroctví. Pokud by Ježíšovo svědectví bylo naším svědectvím o Ježíši, pak by to Jan napsal asi tak: „Oni zachovávají přikázání Boží a svědčí o Ježíši“ nebo: „nesou svědectví o Ježíši“. Jenže řecké slovo *echo* se nikde nepoužívá ve smyslu *nést*. /3/

Když to shrneme, můžeme říci, že církev ostatků, která podle proroctví existuje až poté, co skončilo údobí 1260 let (po roce 1798), tak tato církev má dva specifické identifikační znaky:

1. Zachovává Boží přikázání včetně příkazu zachovávat sobotu.
2. Má svědectví Ježíšovo, což je Duch proroctví neboli prorocký dar v jejím středu.

Adventisté sedmého dne.

Od samého začátku v roce 1863, Adventisté sedmého dne vždycky vztahovali tato znamení na sebe. Jako církev zvěstujeme závaznost desatera včetně přikázání o sobotě a také věříme,

že jako církev máme svědectví Ježíšovo, což je Duch proroctví, kterým se Bůh sám projevil v životě a díle Ellen G. Whiteové. Náš 18. článek víry zní takto:

„Jedním z darů Ducha svatého je dar proroctví. Tento dar je příznačný pro církev ostatku a projevil se v díle Ellen G. Whiteové. Spisy této služebnice Páně jsou trvalým a směrodatným zdrojem pravdy, jsou církvi pomocí, usměrněním, poučením i napomenutím. Jasně též potvrzují, že Písmo je měřítkem, kterým je třeba posuzovat každé učení a každou zkušenost. (Jl 2,28.29; Sk 2,14-21; Žd 1,1-3; Zj 12,17; Zj 19,10) /4/

Písmo je naše pravidlo víry a života. Je Božím slovem pro všechny lidi všech dob a je nezbytné ke spasení. Duch proroctví je dar Boží milosti pro církev ostatku v době konce. Byli jsme jako církev prorocky předpovězeni, nejsme jen jednou z mnoha církví. Bůh povolal tuto církev k existenci za zvláštním účelem – aby hlásala poselství tří andělů (Zj 14,6-12).

Závěr:

Moji přátelé, bratři a sestry, vy jste členy Boží církve ostatků. Je třeba připomenout, že identifikace s ostatkem nám neposkytuje žádné výjimečné postavení před Bohem! Spasení není zaručeno členstvím v žádné církvi. Spasení přijímáme jako jednotlivci, nikoli jako církev. Avšak být součástí Boží církve ostatků – to nám umožňuje přístup ke zvláštnímu Božímu vedení v době konce.

Co pomohlo izraelskému a judskému králi, že měli ve svém středu Božího proroka, když mu nenaslouchali? A co pomůže nám, že nám, jako své církvi ostatku daroval z milosti proroka, když jednáme namnoze stejně, jako zmínění králové.

K čemu je nám dobré slovo od Pána skrze Ducha proroctví, když je nečteme, případně si je přečteme, ale podle nich nejednáme? Králové Judska a Izraele odmítli poslechnout radu Božího proroka a byli poraženi. Modlím se o to, abychom nešli v jejich šlépějích.

Jozafat se postavil a řekl: „Slyšte mě, Judejci i obyvatelé Jeruzaléma! Věřte v Hospodina, svého Boha, a budete nepohnutelní; věřte jeho prorokům a bude vás provázet zdar.“ (2Par 20,20)

[Pokud bude sbor rozumět a dobře se s tím ztotožní, může se řečník rozhodnout, že uvede následující informace o použití termínu "duch proroctví" v Targumech, a vloží tuto sekci, kde se objevuje hvězdička () za odkazem na Targumy]

Tedy řekl Faraó svým služebníkům: "Zda najdeme podobného muže, v němž by byl *duch proroctví od Hospodina*?" (Gen 41,38) /5/

Avšak dva muži zůstali v táboře, jméno jednoho bylo Eldad, a druhého Medad, na nichž také spočinul *duch proroctví*, ačkoliv byli v seznamu [mezi staršími], ale nevyšli ze stánu a prorokovali v táboře. (Nu 11:14-16)

Potom řekl Hospodin Mojžíšovi: "Vezmi Jozua, syna Núnova, muže, který má v sobě *ducha proroctví*, a polož na něj svou ruku. (Nu 27,18) /6/

Někdy termín "Duch proroctví" pouze odkazuje na Ducha svatého, ale v mnoha případech se vztahuje na dar proroctví daný Duchem Svatým, jak objasňuje kontext.

V komentáři k tomuto výrazu v Targumech, F.F. Bruce říká:

„Výraz "Duch proroctví" je v post-biblickém judaizmu běžný: používá se například v Targumském opisu Ducha Hospodinova [JHVH], který přichází na toho či onoho proroka. Tak Targum Jonaty vyjadřuje úvodní slova Izajáše 61:1 následovně: "Duch proroctví od Hospodina Boha je na mne." Myšlenka vyjádřená ve Zjevení 19:10 je tedy podobná již citovanému verši z 1.Petr 1,11, kde se o "Duchu Kristově" říká, že s předstihem nesl svědectví v starozákonních proročích. ... Ve Zjevení 19,10, nicméně, Duch proroctví nese svědectví skrze křesťanské proroky. To, co předpověděli proroci v před-křesťanských dnech, je hlášáno jako uskutečněný fakt proroky nové doby, mezi nimiž Jan zaujímá přední místo.“ /7/

- (1) Hermann Strathmann, "Martyrs," *Theological Dictionary of the New Testament*, trans. G. W. Bromiley, 10 vols. (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans, 1964-74), 4:501.
- (2) James Moffat, "The Revelation of St. John the Divine," *The Expositor's Greek Testament*, ed. W. Robertson Nicoll, 5 vols. (Reprint, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans, 1980), 5: 465.
- (3) G. Pfandl, "The Remnant Church and the Spirit of Prophecy," *Symposium on Revelation*, Daniel and Revelation Committee Series, 7 vols., ed. F. B. Holbrook (Silver Spring, Md.: Biblical Research Institute, 1992), 7:312-313.
- (4) *Seventh-day Adventists Believe*, second edition (Silver Spring, Md.: Ministerial Association, General Conference of Seventh-day Adventists, 2005), 191.
- (5) Bernard Grossfeld, *The Targum Onqelos to Genesis*, The Aramaic Bible, vol. 6, eds. K. Cathart, M. Maher, M. McNamara (Collegeville, Minn.: The Liturgical Press, 1988), 138.
- (6) Tentýž, *The Targum Onqelos to Leviticus and the Targum Onqelos to Numbers*, The Aramaic Bible, vol. 8, eds. K. Cathart, M. Maher, M. McNamara (Collegeville, Minn.: The Liturgical Press, 1988), 102, 145 (texty tištěné kurzivou v originálu). Jiné výskyty z termínu "duch proroctví" se nalézají v Exod. 31:3; 35:31; Num. 11:25, 26, 29; 24:2; Judg. 3:10; 1 Sam. 10:6; 19:10, 23; 2 Sam. 23:2; 1 Kgs. 22:24; 2 Chr. 15:1; 18:22, 23; 20:14; Ps. 51:13; Isa. 11:2. Viz Hermann L. Strack and Paul Billerbeck, *Kommentar zum Neuen Testament*, 7 vols. (München: Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1965), 2:129.
- (7) F.F. Bruce, *The Time is Fulfilled* (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans, 1978), 105-6.